

**Parlament de CARMINA VIRGILI en rebre el nomenament de
DOCTORA HONORIS CAUSA de la UNIVERSITAT DE GIRONA
28-05-2008**

Rectora Magnífica,
President del Consell Social,
Secretari General,
Autoritats,
Dr. Rodés,
Dr. Panikkar,
Professors i alumnes,
Amigues i amics,

Com a universitària no puc imaginar un honor més gran que el que avui m'ofereix la Universitat de Girona: acollir-me en el seu Claustre de doctors i fer-ho acompanyada de dues persones que tan aprecio i admiro.

Agraeixo profundament a la rectora, Anna Maria Geli, i al seu Consell de Govern la proposta i les decisions preses en relació amb el meu nomenament com a doctora *honoris causa*, així com a tots els que avui heu tingut la gentilesa d'acompanyar-nos.

La meva gratitud també al Dr. David Brusi, que ha fet de mi una presentació tan afalagadora, encara que no puc estar d'acord en l'enumeració i valoració que ha presentat dels meus mèrits. Em sembla que l'esperit crític i l'exigència avaluadora que mostra en els seus treballs científics i docents han quedat, en aquest cas, una mica esmussats per la seva deferència i simpatia envers la meva persona.

A la satisfacció per l'honor que em concediu s'ajunta el fet que hagi estat atorgat per la Universitat de Girona: una universitat jove però amb arrels que s'enfonsen profundament en el passat i amb una història exemplar, que és el reflex de la història de la ciència i de la cultura de Catalunya; una universitat que naixia el 1446 com a estudi general, per voluntat dels ciutadans i concessió d'Alfons el Magnànim, un rei que estimava els llibres i a qui agradava fer la guerra però també rodejar-se de poetes com Ausiàs March i Jordi de Sant Jordi. Aquesta "vella dama", com bé sabeu, va tenir una joventut complicada, no va aconseguir l'autorització eclesiàstica ni els mitjans per construir-se una casa fins a un segle més tard, quan el 1561 es va posar la primera pedra de l'edifici Les Àligues, avui seu del Rectorat.

Va sofrir l'exili a Cervera amb les altres universitats catalanes i no es va refer de les seves malures fins al segle XIX, quan la Revolució de Setembre, *la Gloriosa*, porta uns anys de llibertat a Espanya. El 1869 un decret del govern provisional permet restablir els estudis superiors en aquesta ciutat i un segle més tard es van començar a crear les escoles i facultats que la Llei 35/1991 va convertir en la Universitat de Girona. Una vegada més la vida de la nostra institució estava lligada a la conquesta de les llibertats i de la democràcia.

Des que el 1561 es va iniciar la construcció de l'edifici Les Àligues, són molts els nous bastiments que ha calgut fer per acollir els estudiants, professors i personal, que avui són més de 15.000 persones. Hi ha un edifici, però, que té per a mi una significació molt especial. Em refereixo al de l'Escola Universitària de la Politècnica, que va ser el primer que es va construir en el nou campus de Montilivi i que vaig tenir la satisfacció d'inaugurar com a secretària d'Estat d'Universitats, l'hivern del 1985. La que llavors era una construcció aïllada s'ha convertit en un campus modèlic, que contemplo amb una profunda satisfacció cada vegada que tinc ocasió de visitar la Facultat de Ciències d'aquesta universitat. És un campus que és una explosió de joventut i de vida per a la "vella dama" que ens va portar a Girona Alfons el Magnànim fa gairebé sis segles.

Les paraules del Dr. Brusi m'han fet, com la història de la Universitat, retrocedir en el temps de la meua pròpia història, quan als anys cinquanta començava la meua vida professional, la meua dedicació a la docència i a la recerca de la geologia. Docència i recerca han estat les dues vocacions i aficions que d'una manera o una altra he exercit al llarg de tota la meua vida, a les aules o als treballs de camp, al despatx de la Secretaria d'Estat o al laboratori analitzant mostres de sorres i argiles.

Com que la geologia m'agrada, sento la necessitat de transmetre als alumnes el gust i la pràctica d'aquesta professió, i em semblaria irresponsable ensenyar geologia si jo mateixa no em dediqués a exercir-la. Jo no he entès mai el treball solitari, individual; sempre he necessitat dels altres, dels col·legues, dels estudiants. L'equip del Departament d'Estratigrafia de la Facultat de Geològiques de la

Complutense i de l'Institut de Geologia Econòmica del CSIC han estat fonamentals en la meua trajectòria científica. La docència és per a mi un intercanvi de preguntes i de respostes, de dubtes i possibles solucions, un diàleg que enriqueix tant els alumnes com el mestre.

La geologia l'he exercit sempre en el marc de les universitats i centres de recerca d'Espanya o de l'estranger, però també m'ha ocupat i preocupat l'aplicació de la geologia a l'activitat econòmica: hidrogeologia i gestió d'altres recursos minerals, utilització del subsòl com a espai d'actuació i com a suport de construccions. Fer geologia és per a mi dialogar amb la Terra, preguntar-li quina és la seva estructura i la seva història.

Preguntar-li també quins recursos pot oferir-nos, si està disposada a suportar una determinada pressió humana i quines condicions exigeix per sostenir-la. Preguntar a la Terra sempre abans d'actuar i saber llegir la resposta en les estructures i les masses rocoses que formen la seva escorça.

Una de les primeres vegades que, encara com a alumna de llicenciatura, vaig intentar desxifrar el missatge escrit en els estrats rocosos va ser en les cingleres de la Salut i el Far, sota el mestratge del Dr. Solé Sabarís, que va guiar l'inici de la meua carrera científica. La regió volcànica d'Olot i els relleus de la Garrotxa em van fer descobrir que les forces geològiques continuen actuant al llarg dels milions d'anys modelant l'escorça del planeta. Les planes de l'Empordà em van mostrar com ha estat de llarg i complex el diàleg entre el mar i les terres emergides i com el paisatge que enamora la nostra mirada no és més que l'aspecte fugaç d'una evolució lenta però implacable de la superfície terrestre.

La meua recerca en geologia s'ha centrat en un moment que em sembla especialment interessant d'aquesta història, quan fa uns 250 milions d'anys va succeir una gran crisi climàtica i biològica que va marcar el pas de la joventut a la maduresa del nostre planeta, és a dir, de l'era Secundària a l'era Terciària.

Va ser una crisi produïda per l'erupció d'una enorme massa de roques volcàniques que va cobrir immenses extensions de les terres llavors emergides i va produir una emissió de gasos i partícules que van

enverinar les aigües i l'atmosfera i van dificultar el pas de la radiació solar. Això va aniquilar gairebé el 95 % de les espècies llavors vivents i va permetre el desenvolupament de noves formes de vegetals i d'animals, antecessors de les espècies actuals. Aquest terrabastall, que representa l'alba del món que nosaltres coneixem, ha quedat registrat en els materials del Permià i el Triàsic, i a desxifrar-lo, tant a Catalunya com a diferents indrets de la Terra, he tingut la sort i el privilegi de poder consagrar bona part del meu temps.

La dedicació a l'ensenyament i a la recerca i el desig que fos possible exercir-la en les condicions més favorables va portar-me a comprometre'm en la gestió com a degana de la Facultat, el 1977. Eren encara temps difícils per a la Universitat, com també ho van ser per a tot Catalunya i per a la democràcia, però a la Facultat de Geològiques de Madrid vam aconseguir millorar la gestió i la participació dels alumnes i es van organitzar les pràctiques de camp, indispensables en els estudis de geologia i ciències ambientals.

El meu compromís polític va sorgir de la lluita contra la dictadura que vivien els estudiants als anys seixanta i setanta i veure com ells assumien generosament una responsabilitat que era de tota la ciutadania. D'ells vaig aprendre que com a universitària el meu deure anava més enllà de complir correctament amb la docència i aprofundir en uns temes de recerca geològica. Tenia també el deure de comprometre'm a assolir una societat en què fos possible una universitat millor, una universitat crítica i democràtica, connectada amb la comunitat científica internacional i oberta a la societat. Per això en un moment determinat no vaig poder ni voler negar-me a formar part d'un equip que des del govern volia intentar aquesta tasca. Quan miro enrere, cosa que no faig gaire sovint, i recordo els anys que vaig treballar al Ministeri com a secretària d'Estat d'Universitats i Recerca, penso que va ser un privilegi viure aquells moments i compartir responsabilitats amb unes persones de tanta qualitat humana i professional com José María Maravall, Alfredo Pérez Rubalcaba i Joaquín Arango, entre altres.

Penso també que la Llei de reforma universitària va permetre un canvi important a les universitats espanyoles, un canvi que va obrir una etapa de necessària autonomia i noves responsabilitats que la institució necessitava i desitjava. És evident que algunes coses s'haurien pogut fer millor i que hi va haver diverses mancances que no vam saber o poder resoldre, però em sembla que es va aconseguir que la LRU recollís les necessitats i els anhels que en aquell moment expressava la majoria de la comunitat universitària.

Des dels anys vuitanta la universitat i la societat han canviat profundament, i de la mateixa manera que a un infant en créixer se li fan petites les sabates i en necessita unes de noves, la normativa que va poder ser útil en aquell moment ha necessitat i necessita una renovació adequada als nous temps. I per experiència sé que fer-ho no és una tasca fàcil. No esperin per tant de mi ni una avaluació crítica sobre les noves normatives promulgades ni menys encara unes propostes sobre el que caldria fer. No tinc prou informació i sí en canvi prou bon sentit per saber que no em correspon a mi aquesta feina. Permetin-me que em quedi amb la petita satisfacció de pensar que vaig contribuir a fer les primeres sabates amb què la nostra universitat va començar el camí cap a la seva autonomia.

També m'agrada recordar que amb l'equip del ministre Maravall vam iniciar la coordinació dels organismes i pressupostos dedicats a la recerca, la potenciació de l'avaluació dels treballs científics, l'impuls dels equips investigadors i la col·laboració entre els grups de ciència bàsica i l'empresa pública i privada.

Crec que la Llei de la ciència va iniciar una renovació de l'estructura de la recerca a Espanya que ens va permetre entrar com a país en la comunitat científica internacional. Evidentment penso que tan sols hi hem entrat i que queda molta feina per fer per assolir el nivell que ens correspon atès el nostre desenvolupament econòmic. Penso sobretot que la millora de nivell científic d'aquests anys és deguda principalment a l'extraordinari esforç que han fet els investigadors, i que moltes vegades aquest esforç

no sols ha estat poc reconegut, sinó que s'han escatimat els mitjans per fer-lo, especialment als més joves, que són sempre els més vulnerables. El Col·legi d'Espanya a la Cité Universitaire de París ha representat també una etapa molt important de la meua vida. Una activitat força diferent de les anteriors però que tenia en comú amb totes la dedicació a la universitat, i tenia l'avantatge que em permetia tornar a una activitat concreta, sense tanta paperassa, i sobretot renovar el contacte directe amb els estudiants. En aquest cas, estudiants de totes les especialitats, als quals el Col·legi ofería una nova possibilitat d'obrir-se a Europa. Són nombrosos els alumnes i professors de la Universitat de Girona que n'han tret un bon profit, entre altres Xavier Escribà, que fa poc va presentar una magnífica exposició en aquesta ciutat, i Àngel Quintana, que, sense descuidar les crítiques cinematogràfiques d'*El Punt*, hi va aprofitar la seva estada per escriure un interessant llibre sobre Renoir que ara enriqueix la biblioteca del Col·legi.

Permetin-me acabar les meves paraules formulant un desig per a la nostra comunitat universitària, un desig que és també un repte per a tots plegats:

el repte d'esforçar-nos per bastir una universitat cada dia millor, més compromesa amb la recerca i més oberta a la societat; una Universitat que ofereixi un ensenyament i una formació de qualitat als alumnes que arribin a les seves aules. Als que ja hi són i als que hi entraran aviat, i també a aquells infants que avui encara es preparen a la escola, com la Núria i l'Arnau Roqueta Virgili i els seus petits companys, que cada dia a les cinc en punt de la tarda omplen de jocs i rialles la plaça Miquel Santaló.

Cal no oblidar que tenim amb tots ells un compromís molt important. Perquè els joves i els infants són la nostra millor riquesa, ja que en les seves mans està el nostre futur. O més exactament: ells són el nostre futur. I és en aquest futur on jo he trobat el sentit i la motivació que m'han guiat al llarg d'aquests anys, el record dels quals em satisfà avui compartir amb tots vosaltres.

Desgrano aquests records sense nostàlgia, encara que amb una mica d'enyorança d'aquelles persones que m'han acompanyat al llarg del meu recorregut vital i amb les quals em sento en deute per tot el que m'han donat.

A elles he d'agrair el que de positiu hagi pogut realitzar o aconseguir, i per això a elles els voldria brindar l'honor que m'heu concedit.

Moltes gràcies.